

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

Orgona - Harmoniumok.

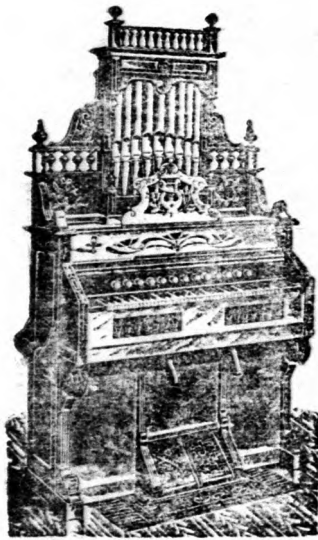
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. es. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányú (Rákóczi) Tárógató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott is kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

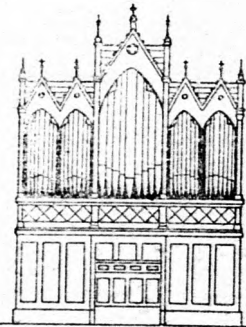
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlynkasztott

harangjait

melyek felsőrészükkön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkal való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy

éremmel kitüntetve.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Gróf Tisza István Főgondnok Urhoz.

Méltóságos Uram!

A Buj-vidéki (Szabolcs m.) lelkészegyleti kör f. hó 14-én Kótajban tartott összejevetelén, azzal bizott meg engemet, hogy ilyen nyílt hírlapi úton fejezzem ki körünk tiszteletteljes és szíves üdvözlését Méltóságodnak, azon tiszta főre és tiszta szívre valló kinyilatkoztatásaiért, melyeket a „*Ne temere*“ ügyben, mint a kerület főgondnoka, legközelebb Komáromban tartott közgyűlésökön tett. Nemcsak lelkészi körünk nevében, de a magam esze és szíve szerint is, örömmel teszek eleget megbízatásomnak s mindnyájunk őszinte meggyőződése szerint hiszem és vallom, hogy tett kijelentései, nemcsak református egyházunkra, hanem sok bajokkal küzdő magyar hazánkra nézve is, az aggódó és féltő szeretet kijelentései.

Mi itt, a magyarok kicsiny körében, bárminő hitű lelkésztársainkkal és felebarátainkkal szemben, krisztusi módon igyekszünk viselkedni, nemcsak szóval, hanem cselekedettel is. Csaknem mindnyájan szövetkezeti egyesületeket is vezetvén, módunkban van népünk életét, bajait, törekvéseit megfigyelni, megérteni és át is érezni s bizony nem kérdezzük az élet jerikói útján sebet kapott embertársunktól, minő földi jelvény alatt keresi az égben várható üdvösséget? elég, ha sebe van s gyógyításra vár!

Többször tapasztaltuk, hogy Méltóságod lelki világa is, minden megnyilatkozásánál, a Krisztus lelkétől kér és nyer fényt és meleget s e fény és meleg a mi lelkünkben is visszaverődik, valahányszor széthinti sugárait. Most is ezt éreztük s tisztán áll előttünk is, hogy azon utasítások, melyeket a magyar kath. püspöki kar papjaihoz intézett, a vegyes házasságok nem katolikus tagjainak katolikusokká átformálása szempontjából, nemcsak hogy szeretetlenek, Krisztus papjaihoz méltatlanok, hanem a vallási beke és minden törvényes rend ellen vannak intézve. A valódi Krisztianizmusnak egy fénysugara sem hat azon sötét elfogultságon át, mely minden ügyeskedést megengedhetőnek tart a lélekhalászatban, hogy feldulja a családok békéjét s ezzel gátat vessen a nyugodt előhaladásnak, sőt egységes nemzeti erő kifejtésnek.

Am buzogjon minden vallásos szív a maga igaza mellett, építő munkában, a maga körében s így mutassa meg vallásos lelke hatását, erejét, többre hivatottságát! De a maga háza építésében ne bontogassa a szomszédok házait, hogy azok köveiből emelje, tágítsa a magáét!

Igaza van Méltóságodnak: mi magunk is veszélyesebbnek tartjuk ezen püspöki utasításokat, a „*Ne temere*“ bullánál. S nemahogy köszönetet éreznének a magyar püspöki kar munkája iránt, sőt mély sajnálattal tapasztaljuk a magunk működési körében is, mint indul pusztító útjára az izgatás átkos szelleme. Mintha nem volna már elég gyűjtő anyag elhelyezve a társadalmi élet

nyugtalanítására! Bizunk ugyan a magyar lélek tiszta látásában, ellenálló képességében, de szükségesnek tartjuk, főként lelkészársaink beható figyelmébe ajánlani a Méltóságod felébresztő szövegét, hogy álljunk résen mindnyájan, „mert a veszély már ben van a házban.”

Mi nem merítjük sarlónkat idegen vetésbe, mert a mit másokban kárhoztatunk, azt magunk nem művelhetjük hasonló kárhoztatás nélkül; de a magunk szántóföldjére gondolaunk kell, ha kezünket az eke szarvára tettük. És e szent munkában eddig is egyik legnagyobb vezérünknek tartottuk Méltóságodat, ezután is követni fogjuk s kérünk minden igaz kálvinista magyar papot és magyar embert: *tömörüljünk, legyünk egyek építő szeretettel, törhetlen lélekkel, résen álló éberséggel, a tiszta lelkekhez vonzó hűséggel, hogy nem keresve a harcot, de attól nem is félve, megtartsuk azt, a mi ránk bízott!!*

Fogadja Méltóságos Uram, a mi kis körünk meleg ragaszkodását, őszinte üdvözlését. Hazája és egyháza igazaiért, előhaladásáért folytatott szent munkájában acélozza lelke erejét azon tudat, hogy törekvését nemcsak felülről nézi a mindeneket látó, hanem látatlanul is mellette állanak, közel

és távol, lelki rokonai, szerény munkatársai, kik szeretettel, bizalommal veszik körül.

Isten áldja! Isten óvja!!

Megbízásból:

Andrássy Kálmán

a lelkészegyesület elnöke.

Magyarok Amerikában.

Nem a legjobb hireink vannak idegenben bujdosó honfitársaink és hitsorsosaink felől.

Civakodnak, veszekednek egymással ott Amerikában, akárcsak mi itt az ó haza földjén.

De ők talán még agilisabbak, még mozgékonyabbak, mint mi (hiszen a legvállalkozóbb s a legnyugtalanabb rész szokott kivándorolni) és éppen ezért polgári harcaik, belső villongásaik is nagyobb méretűek és szenvedelmesebbek.

Nem elég, hogy egy időre vagy örökre tán elvesztettük őket, hogy kivándorlásukkal a magyarság számát apasztják és erejét gyöngítik; ezen felül még erkölcsi tőkénket is fogyasztják

TÁRCA.

Lelkészatási beszéd.

(Folytatás.)

Ám az Istennek országa „nem úgy jő el, hogy ember azt észébe vehetné!” Az Isten országának akadályai is vannak s nekünk ez akadályokkal szembe kell néznünk, sőt le kell számolnunk ma.

Csodálatos, hogy ez akadályok magukban az emberekben vannak, akik pedig örökösai volnának ez országnak . . .

Ismerhetitek jól e gátakat!

Ime, legelső sorban állnak a gáncsolók. Olyanok ezek, mint a Pál apostol korabeli zsidók és görögök, kiknek a megfeszített Krisztus „*botránkozás és bolondság.*” — Utánok jönnek a közömbösek, a világ szeretetében elvakultak. Gonosz faj! gonoszabb, mint a gáncsolóké, mert ez már szóba se igen áll velünk, hanem halad a maga útján, ki tudja merre? — Aztán, mint-hogy korunk a túlzások és szélsőségek világa: a közömbösek mellett találjuk a vakhitűeket. Hatalmas tábor,

roppant légió, mely ellenünk küzdve dolgozik. Jelszava, melyet ma jobban hirdetnek mint valaha: „*Cogite intrare!*” fegyvere a símaság, melylyel még mindig össze tudják egyeztetni azt a szörnyű átkot, melylyel minden év husvétii nagyhetében, szent Péter loggiájáról a poklok fenekére kívánnak minket, protestáns eretnekeket.

Az utolsó, az igazi nagy ellenség pedig a bűn! A bűn, a bűn, melyet a megvéhédte embervilág már úgy megszokott! A bűn, a bűn, — mely előtt sokszor még a legjobbak is kénytelenek elnémulni s csak egy-egy titkos sohaj szakad keblükből a mennyet keresve:

„Oh jó-e kor, mely e rideg közönyt
Leolvasztandja s mely uj tetterővel
Szemébe néz az elavult lomoknak,
Bíróul lép fel, büntet és emel.
Nem retten vissza a nagy eszközöktől
S nem fél a rejtett szót kimondani!” (E. Trag.)

A bűn természetrajza az, hogy az embert minde-
nekelőtt elszakítja Istentől! . . . Mily boldogság „*Istennel
járni lakozni*” — ezt mi tudjuk legjobban, Istennek
szolgái. — A bűn által Isten édes atyai kebléről letépett
szegény sötét lelkek pedig az Isten országa számára
határvesztéséget jelentenek.

— — De vannak akadályai az Isten országának

s a magyarság eddigi jó hírnevét is veszélyeztetik.

S mindez főleg a magyar állam hivatalosainak a kivándorlás ügyével kapcsolatos helytelen intézkedései következtében történik így s a magyar ref. egyháznak az u. n. nem csatlakozott egyházakkal szemben követett szeretetlen eljárása miatt.

Igy állapítja ezt meg legalább H e g e d ü s Lőránt a kivándorlás ügyének egyik alapos ismerője, (Ujság 144. sz.), kivel a baj nagyságának s az orvoslás szükséges voltának hangsúlyozására nézve teljesen egyet értünk, de a kinek diagnózisát, eltekintve attól, a mit a magyar állami hivatalos intézkedések hibáiról mond — nem írhatjuk alá s a kinek ítéletét a magyar református egyház eljárását illetőleg sem tartjuk indokoltnak.

Az adott körülmények közt az egyet. magyar református egyház eljárását illetőleg sem tartjuk indokoltnak.

Az adott körülmények közt az egyet. magyar református egyház nem járhatott el másképpen, mint ahogy tényleg eljárt.

A ki az ő atyáit elhagyja, a pogánynál is alábbvaló, csak természetes tehát, hogy midőn lehetővé lett, Amerikába kiköltözött hitsorsosaink ügyével mi is foglalkozni kezdtünk. Az is tény,

hogy az amerikai magyar református egyházak lelkészei és hívei maguk is keresték a csatlakozást s e célból hozzánk és hatóságainkhoz fordultak. Így történt, hogy gr. Degenfeld József, mint a magyar református egyház küldöttje és megbízottja azokat az egyházakat, a melyek a csatlakozást komolyan vették, szervezte és tényleg a mi szervezetünkbe kapcsolta. De ennek a következménye volt az is, hogy ez által azok a lelkészek, a kik a félúton megállottak, a mi alkotmányunk sáncain kívül rekedtek és teljesen az idegen egyházak fennhatósága alá jutottak, a mely idegen egyházak lassanként (a Ref. Church és a Presb. Church. a mi törvényeinkben megszabott *lelkészi kvalifikációtól* is eltekintettek. *Ez az eljárás volt minden bajnak kútforrása.* Ez okozta a nem csatlakozott lelkészek elleni sokszor felpanaszolt rendszabályokat.

Ők ugyan továbbra is testvéreink maradtak, de azáltal, hogy nem csatlakoztak, vagy még inkább, hogy az amerikai magyar református egyházak szerveztettek, jogi helyzetük gyökeresen megváltozott. Ez az oka, hogy mi a lelkészi nyug- és gyámintézetünknek sem lehetnek többé tagjai s hogy a pályázatoknál is külön elbánás alá kerülnek.

Lám az erdélyi egyházkerület egy ugyanazon törvény alatt él velünk s egy ugyanazon

mi bennünk magunkban is. Sokszor elfáradunk, csüggedünk, kételkedünk. Elfoglálnak a világi gondok. Aggódnak családunkért, szegény családunkért, hitvesünkért, ártatlan gyermekeinkért . . . Oh ilyenkor nincs elég erős hitünk, ragaszkodásunk a Krisztushoz s örökségünk lesz az ő tövis koronája s keresztje.

És modjátok meg atyámfiai férfiak, mi lesz a nyájból, Isten országából, ha beteljesedik ama szó: „Megverem a pásztort! . . .“

De hát mily borus szavak ezek e szent napon??

El ti sötét képek! Fussatok felhők lelkünk egéről! Ragyogó ünnep ez, melynek fénye kell hogy bevilágoljon egész életünkbe! — Hitünk szerint „tüzes nyelvek“ szállnak ma itt s égetnek mindent, ami földi gyom. — És ez a nap fegyvert is ad kezünkbe, tüzes kardokat, hogy mint egykor Nehémiás vitézei: egyik kezünben karddal, a másikban vakoló kanállal egyszerre védjük és építsük is *ama mennyei Jeruzsálemnek*, az Isten országának falait.

Ime legelső eszközünk és fegyverünk *a hit*. Pál apostol paizsának mondja ezt. Nekünk most jobban illik Jézusunk szava: a mi hitünk legyen hegyeket mozgató csodás erő. — *A hit a mi hivatásunk záloga*, mely méltóvá tesz egyedül, e komoly palástra. Akinek pedig

hite nincs: jobb volna ma letenni ezt a jelvényt. — Ez a palást nem hatalmi dísz, nem varázsló köntös, emberek felé emelő mysticum . . . és mégis fenséges viselet! Az Isten országában való részesség, munkálkodás jelvénye ez s annak külső bizonyossága, hogy „*imé az Istennek országa mibennünk vagyunk!*“

Oh e palást tisztességét testvéreim jól megőriztétek; mert annak hullámozó tiszta fényére féltve-örkődve néz a jó barát, — s vizsla szemekkel, kaján kárörömmel les az ellenség.

Ez a megkülönböztető egyszerű lepel ad jogot minékünk eme hitből származó két legfontosabb lelkészi teendőre: *az imádkozásra és a predikálásra*. Ezek, ezek a mi fegyvereink az Isten országa építésében s nem „*erőszak és csel*“ — melyről már Luther is énekel!!

Teljék be hát keblünk, mint gyógyító erejű forrás medencéje, naponként imával. Hadd meríthessenek abból bőséggel a reánk bizottak! — Villogjon kezünben az Isten igéjének kétélű fegyvere: száműzve az ellent s *kívárgva a gyógyíthatatlan sebet, nehogy az egészséges rész is megbetegedjen*.

Ám az Isten igéjének hirdetése nem csupán fegyver, de *lelki harmat* is! — melyek szólására alkalmas

egyetemes magyar református egyház kiegészítő része, mégis a többi négy kerület lelkészei az erdélyi egyházakba csak püspöki engedély mellett pályázhatnak. A nem csatlakozott s az American Ref. Church és az American Presb. Church egyházaiban idegen hatóság és idegen törvények alatt szolgáló, habár vérszerint magyar és hit szerint velünk egy hiten lévő papjaival sem törtenhetik ez másképpen.

Nem ebben rejlik közvetlenül a nemzeti veszedelem.

Aminthogy nem az a kivándorlás maga sem. A kivándorlás csak okozat és szükségképpen rossz. Oka a mi szegénységünk, mely miatt a növekvő népességet nem vagyunk többé képesek eltartani. Oka a mi feudális állami és társadalmi berendezkedésünk, mely szerint ez a helyzetével elégedetlen elem, másként se jól érezi magát s ha szinte vissza jő is közénk, akkor is csak a változásokat óhajtja.

De még ezt az új dolgokat kívánó vágyakozást sem tartom veszedelemnek. Én magam sem látom olyan rózsásnak helyzetünket s csak örvendeni tudok annak, ha majd az amerikai egyesült államok szabad levegőjében megizmosult s öntudatos lett nagy számú vagyonos munkás magyarság itt is gyökeresebb változásokat teremt. E változásokat azonban csak a

messze jövőben várom és idő előtt nem sürgetem.

Én veszedelemnek csak a kivándorlók teljes elvesztését tartom és azoktól az ádáz villongásoktól, vallási harcoktól is, mely odaát dül s templom foglalásokban, új egyházak alapításában és ezeknek megfelelő izgalmakban nyilvánul. Éppen e miatt félek.

A keresztyéntelen gyűlölködés elvégre is szakadásra fog vezetni és meggyorsítja a mi véreink természetes beolvadási folyamatát.

Pedig Amerika valóságos áldás lehetne ránk nézve ma is, mint a hogy az volt a múltban is.

Kukoricánk, kolompérunk, dohányunk Amerika ajándéka. És az az akácfa is, mely kiessé tette homokos pusztáinkat és barátságos jelleget ad az alföldi sík vidéknek.

Pénzére rászorultunk s mivelttségére meg nagyobb szükségünk volna. Forगतagában, hatalmas intézményeiben elhelyezkedve tanulhatnánk meg legjobban, hogy kell a mai világban megélni.

Hogy van hát mégis, hogy valóságos átokká válik reánk nézve? Ime ott közömbössé lesz a nemzetiségi érzés s minden faj szívesen beleolvad a szabad amerikai népbe; a magyarjaink is: de lám a jámbor tótok éppen Amerikában változnak által pánszláv sárkányokká.

Amerikában élénkebb az egyházi élet és

és alkalmatlan időben kötelesek vagyunk. — És itt jól vigyázzunk tiszteletes atyafiak! E komoly pillanat, a megszentelés pillanata megkivánja, hogy ebben a tekintetben is komoly önvizsgálattal lépünk ez oltár elé. — Nincs-e szüskéje ajkainknak az Ezsaiás „*eleven szénére*“? (Esa. 6: 6) Le tudunk-e szállni hiveink gondolatvilágához? Igyekezünk-e megismerni az ő lelki szükségüket? Vagy csak erőtelen, szintelen közhelyeket predikálunk-e? Igyekezünk-e felrázni a szunnyadókat?

Pál apostol ezt mondja: „*A gyülekezetben inkább akarok öt szót szólani értelemmel, mint tízezer szót idegen nyelven!*“ — Aztán korunkból egy jó tanács: nemrég elhunyt nagy püspökünk Szász Károly ezt írta címnek a predikációi felé. „*Csak a Krisztust!*“

. . . Ime, ilyenek legyenek a mi fegyvereink!

Ám ez a világ halad, s a régi fegyverek mellé újabbakat is kell még beszerzenünk.

Mondom, a világ halad, s a mi meggyőződésünk szerint Isten lelke vezérli azt fejlődésében. — Kérdem, lépést tartunk-e mi azzal a fejlődéssel, melyből Istennek lelke lehell reánk? Művelődünk, tanulunk-e?

„*Ecclesia semper reformari debet!*“ Jól vigyázzunk, se a látható, se a láthatatlan anyaszentegyház fejlődését

meg ne akasszuk éppen mi, kikről Urunk Jézus mai szent leckénkben oly dicsekedéssel szól.

És a fejlődés gondolata vezérel egy újabb hatalmas tegyver felvételéhez. Nem más ez, mint a *lelki gondviselés*. — Oh hogyné ejtenők pár szót e tárgyról épen ma, — hiszen egyházi életünkben mindenki erről beszél. A világiak szinte jobban sürgetik, mint magok a papok. Való igaz szeretteim, hogy ma már nem lehet a templomi ígéhirdetéssel megelégednünk! — Az ígéhirdetés hullámgyűrűi nyomán le kell szállanunk a nép közé, a gyermekekhez is!

És itt tegyünk egy őszinte vallomást testvéreim! Érezzük a szükségét, látjuk is ezerféle módját sok helyt a *modern belmissiónak*; — de egy vagy más okból (rendesen lényegtelen formai kérdések miatt) egyiket se követjük!

„*Tett halála az okoskodás!*“ . . . (E. Trag.) Mi pedig egész életünkkel kötelesek vagyunk atyámfiai s alapigénk komoly elhívó szava minden tekintetben felelőssé tesz bennünket!!

Pedig a belmissiónak hatalmas példaadója van számunkra, — nem más mint a Jézus! — Mi vonakodnánk hát betérni Isten ígéjével a családi hajlékokba, mikor Jézus jár előttünk?! — Mi áttallanók a nyilvános fohászko-

bensőbb a vallásosság, teljes a szabadság és ismeretlen a türelmetlenség. És ime a mi egyházi megkegyelmezésen hideg hitsorsosaink éppen ott lesznek egymás iránt szeretetlenek és ott keresik egymást halálra. Ezt az elemi erővel fellobogó gyűlöletet már én is veszedelemnek tartom és azért én is a békességet sürgetem, melynek feltételeit a következőkben foglalom össze:

1. A Magyar Református Egyház és az American Ref. Church ugyszinte az Am. Presb. Church kölesönösen megegyeznek az iránt, hogy az u. n. ellenegyházak alapításával felhagynak s a csatlakozás vagy nem csatlakozás kérdését (az anyagi kérdések méltányos megoldása mellett) teljesen az illető gyülekezetre bízzák.

2. A hol szervezett magyar református egyház nincs, ott új magyar református egyházat bármelyik fél alapíthat, de úgy ez új egyházakba, mint a régiekbe csak az Egyetemes Magyar Református Egyház törvényei szerint kvalifikált s felszentelt lelkészek alkalmazhatók.

3. A választás, lelkész, tanítóbeállítás joga mindég az illető egyházat fentartó hatóságot illeti s e hatóság gyakorolja a rendes felügyeleti és ellenőrzési jogot is. Az egyetemes magyar református egyház azonban, a mennyiben a csatlakozott lelkészek a hazai nyug és gyámintézet kötelekébe tartoznak, a csatlakozott lelkészek fe-

lett is fegyelmi jog illeti és ez alapon tényleges hatóságuk (az amerikai egyházak) esetleges fegyelmi ítéleteit a végső fokon, a mennyiben azok nyugdíjazásra vagy hivatalvesztésre szólnak — ő bírálja felül.

Ez alapon létesülhet megegyezés és tisztességes béke, melyet úgy a hazai református egyház, mint általában a református egyház szempontjából én is kívánatosnak és szükségesnek látok.

Dr. Ferenczy Gyula.

Magyarok harca amerikában.

Irta: *Hegedűs Loránt.**

Politika helyett megint egy országos és magyar érdekre kívánom terelni egy kicsinyig az olvasó figyelő tekintetét.

Megint elszakadt véreinkről szólok. Nem önként teszem. Az amerikai magyarságnak egy tekintélyes csoportjától kaptam külön felszólítást most. Azt írják, hogy „Az Ujság”-ban 1907 december 7-én s megint 1908 április 22-én közzétett kivándorlási okfejtéseimet elővették s most is azon az alapon várják az itteni magyarság közreműködését ahhoz, hogy az ottani ma-

* Ezt a közérdekű közleményt „Az Ujság” június 19-dik számából vettük át. Gondolkozzunk felette.

dást az Isten-áldással bővölködő asztalok vagy a mezők és kertek felett, mikor Jézus is ugyanezt tevé?! Lelkeink minden kérdésére egy a felelet, s ez a Jézus szava:

„Imé az Isten országa tibennetek vagyon!”

* * *

Szentelj meg hát óh szenteknek szentje! hogy ha még fogyatkozás vagyon mibennünk: pótolja ki erőd erőtlenségünket! — Szenteld meg *elménket*, hogy hamis tudományok el ne térítsenek! — Szenteld meg *ajkainkat*, hogy szelidséggel predikáljuk hitünk fejedelmét a Jézust! — Szenteld meg a mi *szemeinket*, hogy a bünt és szentséget jól felismerjük s hogy hiábavalókra ne nézzenek a mi szemeink! — Szenteld meg *kezeinket*, hogy ha sákramentomaidat szolgáltatjuk, üdvösség fakadjon azok nyomán a lelkekben! — Szenteld meg *szívünket, lelkünket*, hogy legyünk egészen a Te *élő templomaid*, örökkön-örökké Ámmen.

Utóima.

Immár „*Jövel Szentlélek Uristen, töltsd bé szívünket épen, mennyei szent ajándékkal, szívbéli szent buzgósággal!*”

Szállj alá a mennyből, mint egykor Jézusunkra, szelíd fehér galambnak képiben, hogy a mi életünk legyen mássa hitünk fejedelme életének!

És szállj alá *zugó szélnek* zendülésével, kettős tüzes nyelvekkel; erre is szükségünk van, mert csak háboruságok árán juthatunk el az Isten országába.

Jézusunk ma így szólott hozzánk: „Imé az Istennek országa tibennetek vagyon!” . . . Szentelj meg *Atyán* örökkévaló szentségeddel, hogy ez elhívó szó csillaga ragyogjon homlokunkon míg e földön élünk; ragyogjon majd ott is, ahol hitünk szerint megkoronázol majd az élet koronájával, az egekben. Ámmen.

Debrecen, 1909 jun. 2.

Uray Sándor.

gyarok háborúsági elmuljanak. Amerikából „Az Ujság”-nak jött ez a felhívás igen tulzó cikkeinket illetőleg, de annyi igazsága alighanem van, hogy sokkal kisebb dolgokért évekre megfélemlünk igazi nemzeti kötelességeinkről. Utóvégre is nem lehet eltagadni, hogy Amerikában van egy félmillió olyan magyar, a kit egészen más dolgok érintenek, mint az, hogy idehaza milyen betűvel is kezdődik hát a miniszterek neve?

Olvasóink talán emlékeznek arra, hogy 1907 decembereben, mikor a kormány rosszul kezdte meg a visszavándorlás irányítását, akkor elmondtuk itt őszinte véleményünket, a melylyel szemben a felhivatalosnak egy hirtelen támadt szakértője esodálatos ellenprofeciákkal mulattatta a világot, sőt olyan ellenankét rendeztetett, melynél nagyobb ígéretekkel kevesebb eredményt még ezen a glóbuson nem mutattak be. És mindezek dacára mégis bekövetkezett, a minek el kellett jönnie, hogy az amerikai konjunktura visszafordultával ujfen megindult a kivándorlás s a legujabb statisztika szerint ennek az évnek négy hónapjában már négyszer annyi kivándorlónk (44.000) kelt uj hazába, mint tavaly ugyane négy hónapban (10.190) A miért 1908 áprilisában szót kértünk, máskülönb az a mérges és szegyenhezó háború volt, a mely kivándorlási politikánk megbotlásai folytan az amerikai magyarságot emészti el tótok, yankeek s egyéb körülállók közmulatságára. Kérésünk, melyet most Amerikából kaptunk, visszaidézetképpen ez volt: „Az az állapot, melyben az amerikai református magyar egyházak ma vannak, veszélyezteti a békét is s a visszavándorlás megoldását is. A magyar református egyház nem követhet el végzetesebb hibát, mintha elzarja a közösseget azokkal a magyar lelkészekkel, kik akar az amerikai Reformed Church, akár a presbiteriánus egyház felügyeletével gondozzák a magyarságot. Az ilyen lépés nemcsak az egész amerikai magyarságra járnak kiszamihatatlan, kegyetlen következményekkel, hanem a visszavándorlást is kivetné abból az egészséges mederből: hiszen ez az eljárás lelkészeket s egyházakat közösítene ki a visszaterésből. A legnagyobb sovínismus sem allíthatja, hogy ezzel használna a magyarságnak. Ellenkezóleg: nemes lelkesedését oly eszközökre pazarolja, melyek önmaguk ellen fordulnak“.

Azóta amerikai magyarságunk állapota nyílt harcá változott. A kivándorlási politikánk eszközei ellenünk fordultak. A jó szándék a magyarság megtépésére vezetett s most éppen a legmagyarabb s legjobban fél-tett magyar református egyházak között városról-városra oly csatak dülnek, melyek az itthoni magyar tényezók tekintelyet is pocsekká avatják egész Amerikában.

A magyaroknak e mérges csatáiról mind elszégyenitőbb harci tudósítások érkeznek hozzánk. Oly hirlapi polemákat folytatnak egymás és egymás magyar egyházai ellen, hogy a biblia összes magyar idézetei mind a sarba vannak taposva. Mint Pázmány Péter kemény korában, úgy kopogtatják egymás fején magyar gyülekezetek — az amerikanusok alapos épülésére — a „Vén bivaly orrára való aranykarika“ erőteljes nyelvét. Ha így haladunk, nemsokára a „magyar tisztesség“ külön fogalomná valik az Ujvilágban s előkerülnek még az Apokrif könyvek rettentő átkai is, melyekben meg van írva, hogy Dániel szurokgolyóbyssal fulasztja meg a sarkanyt s ama hálnak májából oly füst jön ki, hogy az ördög Ecbatanából Egyiptomig fut tőle. S mindezek utan két amerikai egyházunk, mely a magyarok között missziót folytatott, az itthoni magyar egyházkormányzat

ellen a presbiteriánus szövetségél világ prédájára dobja magyar villongasaikat. Városról-városra ellen-egyházak s ellen-szervezetek támadnak az amerikai szinmagyarság között, éket vetve abba a csópp szertartásba, mely kinlakó fajunkban még meg volt, elriasztva a hazatartozástól a tót nemzetiségeket s gunyt gyűjtve fejünkre az egész Unióban, hogy a magyarnak csak szégyene legyen.

Most már: mind e bajnak mi vagyunk az okai, elhibázott kivándorlási politikánk, a mely, a mikor jót akar, akkor is ügyetlenül escelekszik, de ennél azután megmarad oly állhatatossággal, melynek csak makaes-sága nevezetes. Mert mi vagyunk az okai: mert nekünk itthon kell eloszlátunk a bajokat, mert mindaddig, mig Budapesten meg nem fordítjuk a szekér rudját, addig béke helyett csak harcot küldünk ki Amerikába és szervezés helyett szétszórást végzünk. Amerikában nem lehetnek ugyanazon felekezetben ellen-papok és ellen-egyházak; elégedjünk meg, ha minden amerikai városban, kerületben egy jó magyar egyházunk van s azt erősítsük. Szervezzünk ujakat ott, hol a magyarság még nincs összeszedve. Ezt az egyszerű tételt minden angol azonnal elfogadná, sőt amennyire az amerikanus egyházakat ismerem, még ők is segitenének a magyarság ilyetén egyöntetű megépítésén. Minden más mód felkelti az amerikanusok ellenszenvét és a magyarság összeveszési hajlandóságát. Eunnélfogva, bár százféle megoldási mód lehet jó idehaza, ez az egyetlen, a melylyel Amerikában fajtánk érdekében boldogulhatunk. Mindezekért: mentől gyorsabban meg kell szüntetni a harc kuforrását, az ellen-egyházak szervezését, békességben meg kell egyezni az American Reformed Church-csel, mert ez a magyarság és a béke érdeke.

Ez a megoldás pedig, a melyet minden elfogulatlan ismerője a kivándorló magyarságnak bizonynyal megerősít s helybenhagy: nem késlekedhetik. Nencsak azért, mert mind szégyenteljesebb lesz amerikai hirünk, a minek egy demokrata szervezetű társadalomban az egész kivándorló magyarságra nézve nagy anyagi és erkölcsi visszahatásai vannak. De üt az óra azért, mert ma már az amerikai magyar református egyházak egy része templomostul együt pör tárgyát képezi, az amerikai bíró döntését várja s ezen a módon a magyar templomok licitációjával fogjuk belejezni rosszul kezdett amerikai politikánkat.

A magyar tényezóknek itthon össze kell gyűlniök s az egyházi szervezet vezéreinek ujra, jobb információk alapján, kell megfontolnók amerikai missziójukat. Emlékeztetjük őket, minden nagy érdeke nevében a magyarságnak. „Az Ujság“ amerikai olvasóit pedig arra kérjük — jóra való, segítő hittel kérjük őket — hogy hagyjanak abba ott kint minden gyűlöletes polemát, a mig itthon elrendezzük az ő dolgukat, a mely a miénk is.

Templomszentelés Döghén.

Kedves Barátom!

Örömmel olvastam a Jászy Viktor akad. igazgató-urtól küldött l. lapból, hogy te is el jössz hozzánk s részt veszel a templom szentelési ünnepélyünön. A régi barátság szeretettel fogad s örömmel vár.*

* Fájdalom a hődmezóvásárhelyi érettség miatt ezta keresett és kedves alkalmat nem vehettem igénybe. Szerk.

Ünnepélyünkkel kapcsolatban, ha egy-két dolognak közlésére kérlek, hiszem megteszed, s nem lesz terhedre.

Hadd jöjjenek tehát sorba, nem fitoktatás; dicsekvésből teszem, hanem egyszerűen azért, mert Máté evangéliomából (V. r. 15. v.) úgy tanultam, hogy a jóságos cselekedetek fáklyái hadd lobogjanak, hadd szórják fényüket, mert a mi igaz hitünk csak úgy erős és teljes, ha jóságos cselekedetet is ragasztunk hozzá tudmányt.

1. ma irtam meg szeretett főpásztorunknak is, hogy nem csupán templom-, de orgonaszentelés is lesz nálunk f. hó 27-én. Sok költségbe (80.000 kor.) kerülő templomunkba nagyságos Szalánczy Bertalanné szül. Jármay Mária urnó s két róm. kath. vallású ur nagyságos Nozdroviczky Kázmér és György 3200 korona költséggel díszes orgonát készíttettek. Az orgonát éppen most állítják, rakják össze. Dicséri készítőjét, a pécsi orgonagyárost Angster József és fia urakat, kik igazán remek kitűnő orgonát adtak s a legjobb minőségű anyagból. Bárkinak jó lelkiismerettel ajánlom. A nemes szívű adakozókat, kik ilyen szép ajándékkal lepték meg egyházunkat áldja meg a mindenható Isten ugyszinte a készítőket is.

2. Urasztali edényeink, ruháink szinte megújítottak s a szentelésen a döghei református asszonyoktól készített terítőkről, poharakból adatik az „életnek kenyere és vize.“ Urasztali ezüst kelyheinket (felirata: „a döghei református egyháznak ajándékozták a döghei református asszonyok.) Löfkovics Arhur debreceni ékszerész csinálta. A poharak és kancsó úgy forma, csínosság, mint minőség tekintetében kifogástalanok, szépek és gonddal, műizléssel készült tárgyak.

Az abroszt, kendőket Bosznay József s társától vettük, nevezett himeztette ki; sárga, arany kalászok s fenti felírás díszítik. A készletek 550 koronába kerültek.

Ugyancsak remek, selyem urasztali felső terítékekkel ajándékozta meg az egyházat özv. Ferentzy Emilné szül. Baró Vay Hedvig öméltsága. A selyem brokát, arannyal himzett terítő 250 korona volt. Nevezett urnő örömmel adta, jószívvel adta e szép ajándékot: érje erte a jó Isten áldása és kegyelme!

Uj templomunkban új orgona, új harangok, új urasztali készletek; hogy azonban a belső felszerelés egész és teljes legyen nagyságos Szalánczy Bertalan földbirtokos ur 250 korona értékű szőnyegekkel látta el a templomot, melynek terei be vannak borítva. Zaj nélkül járhatunk tehát benne. Szokatlan ugyan a református templomban a szőnyeg, de szép és célszerű.

A lelkes ügybuzgó igazi kálvinista földesur fogadja mélységes hálánkat és köszönetünket.

Döghe, 1909 június 24.

Osváth Pál
református lelkész.

Külföldi levél.

VIII.

Drezda, 1909 március 23.

Kedves barátom!

Késő este írom e sorokat Szászország fővárosából, ahova tegnapelőtt este érkeztem a Linzendorferstrassen levele az egyik drezdai lelkésznek Klarénak, mely-

fekvő gyönyörű berendezésű hospizba. Már itt várt a ben sajnálatát fejezi ki a fölöt, hogy hivatalos elfoglaltatása miatt a vonatnál nem fogadhatott, de holnap 9 órakor fel fog keresni. Talán említettem is már, hogy hogy Klare egy időben a gr. Tisza családnál nevelő volt s így rendkívül rokonszenvezik a magyarokkal. Különben is mi már Magyarországról ismerjük egymást. A nagy tehetségű férfit azóta drezdai lelkész lett a Szent András egyházközségben. Ugyanis előre kell bocsátanom, hogy miként Berlinben, úgy itt is, s általában minden nagy városban, — több egyházközségre van felosztva a városi egyház. Mindeniknek külön egyházi elöljárósága van. Az összes felett áll aztán a superintendens. Mindenik egyház külön értesítőt ad ki aztán évi működéséről. Igazán nemes verseny fejlődik ki ilymódon az egyes egyházközségek között. Minden harmadik évben egy vaskos könyv jelenik meg az egész szászországi luth. egyházak működéséről, a melyben aztán fel vannak sorolva a számtalan belmissiói intézmények. Klare lelkész mindezen dolgokra vonatkozólag bőven ellátott fölvilágosító füzetekkel.

Tegnap reggel 9 órakor csakugyan eljött hozzám Klare lelkész hogy a városba néhány templomot megmutasson. Valóban fényes templomok ezek, csak az a bajok, hogy kupolás-rendszerrel van valamennyi építve s e miatt a szónokot közvetlen közel lehet csak érteni. A midőn az ember ezeket a fényes berendezésű templomokat látja, sok tekintetben igazat ad a német socialisták azon kifakadásának, hogy az egyház kenyér helyett a népnek fényes templomokat ad, a melyekbe az egyszerű nép nem igen is meri betenni a lábát. Bizony én is abban a nézetben vagyok, hogy a fényes templomok építése még maga nem képes a vallásosságot megerősíteni.

Míg a templomokat néztük, éles vita fejlődött ki köztem és Klare között. Ő ugyanis a modern theologiai irányzatnak a híve s Jézus csodálatos születését, feltámadását és menybemenetelét legendának tartja. Többször majd elgázolt bennünket a villamos vonat, úgy belemelegedtünk a vitatkozásba. Ezen a téren a legnagyobb disharmonia uralkodott közöttünk.

Délután meglátogattuk a fényes berendezésű drezdai diakonissa házat, a melynek a berendezése épen olyan, mint a berlini, csak hogy sok tekintetben még modernebb. A falakon mindenütt bibliai felírások vannak. Minő jó hatással lehet a betegre, amidőn az operatio-teremben maga előtt látja a felírást: „Ne félj! én veled vagyok.“ Megható volt, amidőn meglátogattuk az öreg diakonissákat, a kik külön házban, az ugynevezett „Feierabend“-ben laknak. Egyik-másik már közel van a 90 évhez s 20—60 évig állott a szenvedők szolgálatában. Nekik már nincsen jövőjük; csak a multa emlékeznek vissza. Mindeniknek külön szobája van.

Az estét első nap Klare családjánál töltöttem, más-

nap pedig ebédre apósa Dr. Ruprecht hívott meg, a ki operateur a diakonissa intézetben. Igen kedves öreg ur, a ki részt vett a porosz-francia háboruban is s valóban lekötelező szivességgel fogadott.

Végül fel kell említeni, hogy itt a konfirmáció oktatást mindenütt a lelkészek végzik. Az iskolákat az állam tartja fent s még is felekezetiek, mivel külön iskolába járnak az evangélikusok, külön iskolába a katolikusok. Falu helyen mindenütt a lelkész az iskolaszék elnöke.

Szerető barátod

Veress István.

IX.

Prága. 1909 március 25.

Kedvos barátom!

Utolsó leveletem írom hozzád. Még ma Bécsen és Semeringen át Grácba utazom, onnan pedig haza. Ha leveleimhez írtam prologust az első levélben, úgy kell most írnom epilogust az utolsó levélben. Tanulmányi utam vege felé jár. Vajjon sikerült-e a magam elé kitűzött célt elérnem? Nem tudom. Annak megítélését azokra bízom, a kik egyszerü, keresetlen szavakkal írt leveleimet figyelmes átalvasásra érdemesítették. Nem elmélkedéssel, meditációkkal, nem is az egyházi élet terén való elmaradottságunknak minduntalan való hangsúlyozásával, hanem a tapasztalt tényeknek pusztá leírásával igyekeztem gondolatokat, eszméket, összehasonlításokat ebrésztetni lelkészekben, világiakban egyaránt. És ha ezek az eszmék, ezek a gondolatok, mint elvetett magvak, valamely belmissiói intézmény létrehozásában kelnének ki, — ha csak egyben vagy kettőben is, — akkor hosszú, fárasztó munkám jutalmát nyerem. Jól tudom, hogy egyházunk közönsége többet várt az én külföldi utazásomtól, — legalább több tudományos ismertetést. Ha Isten segít s időt ad reá később — a mint már említettem — ez is meg lesz.

Nem tehetem le tollamat a nélkül, hogy hálás szívvél ne gondoljak arra a meleg szeretetre, barátságos érzületre, a mely németországi utazásomban mindenütt támogatott s lehetővé tette, hogy egészen mélyetb bepillantást tehessek az egyházi életbe. Isten áldja meg jószágukért, — a melyet levélben is meg fogok köszönni, — azon férfiakat, a kik engemet, az idegen nemzet fiát hitrokoni szeretettel fogadtak.

Hálás köszönetemet fejezem ki neked is kedves barátom, a ki becses lapodban helyet adtál leveleimnek s így azokkal az olvasó közönséget megismerttetted. Isten áldjon meg minden jókkal!

Szerető barátod

Veress István.

I R O D A L O M.

Theologiai, bölcsészeti és egyháztársadalmi irányú cikkek repertoriuma a református egyházi folyóiratokból és a M. Prot. Irod. Társaság kiadványaiból 1908-ig bezárólag.

(Folytatás.)

— A csodák, vagy két tévedés. (Dunántuli Pr. L. 1893 : 824 l. stb. 1894 : 7 l. stb.)

— A korunkban szükséges theologiai és keresztyéni jellemről. (Dunántuli Pr. L. 1894 : 276 l. stb.)

— Szemelvények Sz. Ágoston confessióiból. (Dunántuli Pr. L. 1894 : 658 l.)

Csomasz Dezső : Jézus Sirach és a sociális kérdés. (Dunántuli Pr. L. 1899 : 525 l.)

— Miért vesztett korunk predikációja népszerűségéből. (Dunántuli Pr. L. 1899 : 155 l. stb.)

— A mi keresztyénségünk. (Dunántuli Pr. L. 1902 : 299 l. stb.)

Csuthy Zsigmond : A vallásos rajongók forradalma. (Figyelő 1881 : 110 l.)

— A heidelbergi káté története. (Figyelő 1884 : 308 l.)

— A magyar prot. egyház tragédiája. (Figyelő 1886 : 356 l. stb.)

— A protestántizmus és a műemlékek. (Ev. Pr. L. 1878 : 187 l.)

— A zsoltárok szövegéből készült templomi ének és ezek írói a magyar prot. egyházban. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1865 : 817 l. stb.)

Csűrös István : Nehány észrevétel a konfirmációról. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1902 : 347 l.)

— Az evangéliomi ifjúsági egyletekről. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1903 : 452 l.)

Csűrös József : Jézus Krisztus és korunk műveltsége. (Erd. Pr. Közl. 1895 : 357 l.)

— Theologiai tudomány és evangéliom szerint reformált egyház. (Erd. Pr. Közl. 1899 : 288 l.)

A feltámadás logikája. (Fordítás Schultze után.) (Erd. Pr. L. 1903 : 283 l. stb.)

— A keresztyénség és a nő. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1899 : 436 l. stb.)

Dákay Miklós : Liberalizmust a theológiába! (Pr. Egyh. és Isk. L. 1888 : 1345 l.)

Danóczy Antal : Pál mint pogány hittérítő. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1899 : 167 l. stb.)

— Az egyház sociális jelentősége. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1901 : 307 l.)

Darab Lajos : A vallástalanságról. (Dunántuli Pr. L. 1905 : 237 l.)

Deák Gerő: Énekes könyvünk reformjához. (Erd. Pr. Közl. 1873 : 179 l. stb.)

Deák M.: Általános egyház. (Erd. Prot. Közl. 1873 : 260 l. stb.)

Debreceni ref. theologia: A debreceni jelenlegi ref. theologiai tanárok hittani álláspontja főbb vonásokban. (Ev. Pr. L. 1875 : 3 l. stb.)

Demes Péter: Véleményes Javaslat a próba énekes könyvről. (Erd. Pr. Közl. 1904 : 119 l.)

Demeter Bertalan: Evolúció és kijelentés. (Sárospat. L. 1901 : 586 l. stb.)

Dessewffy Emmu: A tudomány és a hit. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1901 : 71 l. stb.)

Deézi Gyula: Strausz. (Erd. Pr. Közl. 1872 : 125 l. stb.)

Folyt. köv.

Dr. Barcsa János.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk közgyűlése.

(Folytatás és vége.)

A tápintézeti tagoknak reggelivel (egy pohár tej) ellátása s ez alkalommal a tápintézeti épület kibővítésének tárgyában a főiskolai tanárkarok kezdeményezésére a koll. gazdasági tanács javaslatokat terjesztett föl. A reggelizés csak úgy léptethető életbe, ha minden tápintézeti tag kivétel és kedvezmény nélkül évi 24 koronát fizet be a köteles tápintézeti díjon felül. A tápintézeti építkezés 60.000 koronába kerülne, s állana a jelenlegi épületnek egy emeletre huzásából s souterrainnel való ellátásából, két emeletet az alapozás nem bírván meg. Fedezetet találna az építkezés száz fel éves törlesztéses kölcsönvételben, melynek annuitása a mostani tápintézeti díjnak fejenként 10—10 koronával való felemeléséből fizetettnek 50 éven át. A reggelizésre nézve felhatalmazást adott az egyházkerület a koll. gazdasági tanácsnak, hogy akar mar 1909 szept. 1-en, akár pedig később, az alább érintett módon újra építendő tápintézeti helyiségnek használatba vételekor indítsa meg azt. Az épület átalakítását ki nem elégitő tatarozásnak tekintvén, olyan irányu tervezet készítésére utasítja a gazdasági tanácsot, hogy figyelemmel arra, hogy az építkezés a várható fejlődéseket ne torlaszolja el, a tápintézeti épület a Gönczy-utca hosszában helyeztessék el, souterrainnel ellátva, földszintes épület legyen. De úgy alapozva, hogy az később az emeletet is megbirja s az igényeket legalább is 100 évig kielégíthesse. Szem előtt tartandó, hogy ha az akadémiai internátus emelet alakjában a kollégium hátsó udvarán nyerne elhelyezést, a most emelendő tápintézeti helyiség berendezése azzal kombinálva legyen, s az internátus építkezésének tervezésében akadályt ne okozzon, tehát az épület tovább fejleszhető legyen. Az építkezés 1910 augusztus hó vé-

gére legyen befejezve, s mivel többé nem kerülhet, mint a gazdasági tanács javaslatában jelzett építkezés, fedezetet az ott jelzett forrásban találja.

A főiskolai szolgáltnak és pedellusoknak betegség esetén történendő ellátása iránt benyújtott kérelmek visszamegy újabb irányu mérlegelésre a gazdasági tanácshoz.

Részletes jelentés került a közgyűlés elé a kollégium 1908 évi pénztári számadásáról, a bekövetkezett gazdasági eredményről, az értékek tüzetes megvizsgálásáról. Forgalmi eredmény a következő: bevétel készpénzben: 1,470,078 kor. 63 fill. értékben: 4,517,621 kor. 25 fill. kiadás készpénzben: 1,395,450 kor. 80 fill. értékben: 577,411 kor. 30 fill. és évi maradvány készpénzben: 74,627 kor. 83 fill. értékben: 3,940,209 kor. 95 fill. A közös kezelésben levő tőkék után befolyt kamatból 0.16% al magasabb az osztzkodási kules az előző évinél; törlesztéses kölcsön folyósítása szünetelt, mert a 6% os kölcsönt keresők sem láthatók el kölcsönrel a nagy mérvű kereslet miatt. A tizenkét csoportba osztott alapoknak jövedelme 617,181 kor. 04 fill. volt, költsége 593,536 kor. 87 fill. Hiány állott elő újból a közszükségleti s tanszeki alapoknál 21,870 kor. 84 fill. a tápintézeti alapoknál 7135 kor. 56 fill. erejeig. A Szatory-alap hiánya 5501 kor. 01 fill. volt. Látható, hogy az 1907. évben mutatkozott hiányok ismétlődtek, jóllehet a pénzkészlet nem pénztáratétel s nem is törlesztéses kölcsönben nyert elhelyezést. A felette veszedelmes tünettel úgy a gazdasági tanács, mint a főiskolai igazgató tanács behatóan foglalkozott volt. Mégis engedtessek meg annak a szerény megjegyzése, hogy a közgyűlés előtt mintha csak átsurrant volna könnyedén a deficit rémes árnya; senki a sajnos tünetet szöve nem tette. Kívánatos volna pedig, hogy a hozzászólás általánosabb érdeklődést keltsen az ismétlődő baj iránt mely — a mint az előjelek mutatják — az 1909-ik évben is ismétlődni fog.

Hogyan s miből fedezi egyházkerületünk célba e vett és tovább alig odázható internátus létesítésének költségeit? Hogy megy bele a tápintézeti pénztár 60.000 koronás építkezésbe, a mikor rendes évi szükségletet sem fedezi a jövedelme? 10,000 kor. újabb évi jövedelem az elrevezés költségeire honnan lesz teremthető, mikor az élelmi cikkek ára még ma is folyvast emelkedik? A számadás rendjén kimutatott 25,278 kor. 95 fill. vagyonnövekedés olyan alapoké, melyek kiegészülésre vannak s külön rendeltetésűek, tehát az I—VIII. csoport szomorú helyzetén nem lendítenek semmit. Egyébként úgy Rózsa Sándor pénztárnok, mint Agárdi Lajos könyvvezető ellenőr a szokasos fentartással a számadás terhe alól felmentettek.

A debreceni egyházközséget a kollégiumi gazdasági tanács aziránt kereste meg, hogy mivel két gymn. s két akadémiai tanszék javadalmához csupán 4981 kor. 60 fill. járul hozzá, holott két gymnásiumi tanszék eredetileg, az akkori viszonyoknak megfelelő fizetéssel az egyházközség alapított, a szükségnek s méltányosságnak megfelelően pótolja meg 8218 kor. 40 fill. ezt a hozzájárást. A presbyterium azonban a parochialis körök alakításával járó újabb terhekre való hivatkozással (ugyan, ugyan! hát míg a parochialis körökről szó se volt, de ilyen irányu megkeresést a nemes presbyterium már akkor is kapott?) kijelenti, hogy „bár nagy érdeklődéssel (?) van főiskolánk ügyei iránt, a megkeresést a legjobb (! ?) indulata

mellett is ezuttal *sem* teljesítheti." Az egyházkerület nem csak *sajnosan* értesül erről a különben nem meglepő határozatról, hanem egyuttal a gazdasági tanácsnak megbízást adott, hogy a tanszékek alapításának módzatait, feltételeit történeti alapokon tárja fel s tegye megfontolás tárgyává a lehető jogi kötelezettségek szempontjait is, s összel adjon jelentést az eredményről.

Abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy szóról-szóra közölhetjük a kollégiumi 1905. dec. 31-ig terjedő két es. fel. évi számadás vizsgálatával foglalkozó külszakértő urak időközi jelentését az eddig elért eredményről, a mint következik:

„Főtiszteletű és Méltóságos Egyházkerületi elnökség!

A méltóságos püspök ur által a református kollégium számadásainak atvizsgálása ügyében 1732—1909 szám alatt hozzánk intézett felszólítás értelmében van szerencsénk jelentésünket röviden a következőkben foglalni össze.

A számadások atvizsgálását a múlt év október havának második feleiben kezdtük meg s összehasonlítottuk a vizsgálat teljes tartama alatti, vagyis 1903. június 30-tól 1905. december 31-ig terjedő időről szóló pénztári okmányokat a pénztári naplóval. Ellenőriztük az 1903—4-ik évi pénztári tételeknek az egyes számlakönyvekbe való átvitelét s e számlakönyvek alapján az ez évi zárszámadás felállítását, úgy, hogy az első évi számadás atvizsgálását, — par függő tétel kivételével, a melyeknek a tisztázását a vizsgálat végére halasztottuk el, — teljesen befejeztük. Elkészültünk ezenkívül a második, vagyis 1904—5-ik évi számadásokra vonatkozó pénztári naplók es zárszámadás összegezésével is, úgy, hogy ez evről a pénztári napló tételeinek a különféle számlakönyvekkel s ezeknek a zárszámadással való összehasonlítása van hatra.

A vizsgálatot az első hónapokban, tekintettel arra a szerencsés körülményre, hogy mindkettőnk napközben csak ritkán van másfele elfoglaltsággal lekötve, teljes igyekezettel folytattuk s dacára a tetelenként átvizsgálandó számadás nagy tömegének s annak a nehezségnek *hogy a szokásos könyvelési formáktól eltérő s itt divó könyvelésbe először bele kellett magunkat dolgozni s élni*, aránylag elég gyorsan haladtunk. A második, tulajdonképpen másfél évi számadás atvizsgálásával, mivel a rendszerrel már ismerősök voltunk, hamarabb remeltünk eikészülhetni, a midőn egyikőnk, névszerint Handtel Vilmos, ezelőtt majdnem két hónappal közbejött betegsége által a munkától elvonatott.

Örömmel jelenthetjük, hogy ez az előbb említett akadály már szünőfélben van s reméljük, hogy a reánk bizott munkát rövid időn belül ismét közösen folytathatjuk s a vizsgálat eredményéről 3—4 hónap alatt részletesen beszámolhatunk.

A főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi elnökség kész szolgálai:

Debrecen, 1900. április 23.

Handtel Vilmos
Serli Gusztáv.

A jelentést az egyh.-ker. közgyűlés egyszerűen tudomásul vette. Nekünk azonban van egy par szavunk nemely

kijelentésére. Hogy a kollégium pénztárában a „szokásos formáktól eltérő“ könyvelés van alkalmazva, az természetes következménye annak, hogy itt maga a gazdaság is eltér minden „szokásos formától“, vagyis, mondhatták volna a szakértő urak, a kereskedelmi s általán véve a pénzintézeti gazdaság természetétől. A mi rendszerünk igen egyszerű, könnyű és világos. A nem szakértők is könnyen beleélhetik magokat minden erősebb *beledolgozás* nélkül. Pár „függőtételről, is tesz említést a jelentés. Sajnáljuk, hogy a pénztári hivatalnál információt nem keresett a vizsgálat, mihelyt ilyen tételre bukkant; mert könnyen ez kijelentés így oda helyezve, quási involvalja, hogy nehézmény merült fel, s ezzel a gyanúsítás árnyéka lopózhatik a lelkekbe.

Az egyházkerületi s kollégiumi számvevői állás újraszervezése tárgyában elfogadta a közgyűlés a kollégiumi gazdasági tanács javaslatát. Eszerint a számvevőség nem mellekfoglalkozás hanem önálló külön hivatali állás lesz, szabatosan körülírott utasítással. Javadalma 3200 kor. törzsfizetes, és 5 évenként öt ízben 200—200 kor. korpótlek, ezenkívül 600 kor. lakber. A korpótleken kívül eső javadalmas felét az egyházkerületi pénztár hordozza, a többit a kollégiumi. A pályázati hirdetés közzétételevel, az eredményről szóló jelentéstételével, az utasítás kidolgozásával, esetleg pótlásával úgy bizta meg a közgyűlés a kollégiumi gazd. tanácsot, hogy a választás az őszi közgyűlésen megejthető s az állás 1910. január 1-én elfoglalható legyen.

A debreceni egyházközség presbyteriuma a püspöki hivatalhoz, illetve az egyházkerületi elnökséghez intézett feliratában ajánlatot tett, hogy átveszi tervbe vett építkezése foganatosíthatására a Hatvan-utcai 3-ik számú házat — mely most Sass Bela theologiai akadémiai tanár természetben való lakásjavadalmát képezi — 78000 koronáért. Esctleg hajlandó a presbyterium a házastelket elcsereini az Egyházterem levő s az egyházközség tulajdonát képező, most már tanári lakásul szolgálai megszünő 10 szám alatti házastelkevel. A kérdés felvetése egész halmaz újabb kérdés felmerülését vonta maga után. Sass Bela egyházkerületi aljegyző s egyházkerületi tanácsbíró vasszorgalommal s bannalatos buzgósággal kutatta at az ugynevezett Cseh-Szombathy-tanszék alapítására vonatkozó adatokat a levéltárak régi aktái között, s egyelőre úgy látszik, — bár még nincs kimondva — hogy az egyházkerületet felelősség mellett bizonyos kötelezettségek terhelnek a nevezett tanszék fenntartás irányában, a mi aztan talán ha nem is épen lehetetlenne, de mindenesetre nehézzé tenné az alapítvány tulajdonát képező házastelek elidegenítését. A kollégiumi gazdasági tanácsra vár a közgyűlés megbízása folytan az a feladat, hogy az alapítványi vagydon megértása kérdésében az őszi közgyűlésre kimerítő s indokolt jelentést terjesszen föl.

Az egyházkerületi közgyűlés korábbi intézkedéséből kifolyólag az akadémiai tanárkar alapmunkája szerint a kollégiumi gazdasági tanácstól felérkezett az akadémiai internátus létesítését célzó tervezet. Mivel azonban a tervezet a circa 400.000 koronára rugó költség fedezésére csupán a tanulóktól szedendő díjakkal spekulál, s mivel még ekkora költekezés mellett sem vihető ki, hogy az internátus célja felügyelő tanár benlakása által biztosíttassék, hanem egyelőre idősebb diákok (esküdt felügyelő) s helyettes vagy segédtanárok lennének az internátus felügyelői, a mi egész n a mai tarthatlan állapotak felügyeletére emlékeztető szervezkedés lenne.

az egyházkerületi közgyűlés az összes iratokat azzal a felhívással tette vissza, hogy a költségvetés minden részében állíttassék egybe; a felhasználható anyagi források pontosan jelöltesse meg; a munkálatok pedig kinyomatva az őszi főiskolai igazgatótanácsi ülés előtt legalább egy hónappal előre küldetessék meg egyházkerületi közgyűlésünk minden tagjának a kezébe.

Akadémiai tanárkari s gazdasági tanácsi felterjesztés alapján kimondja a közgyűlés, hogy főiskolánk bölcsészeti akadémiáján a németnyelvi tanszék szervezését megvalósíthatónak tartja, ha ennek javadalmazását Debrecen városa magára vállalja mindaddig, a míg a Soós Gábor-féle egyetemi tanszéki alapítvány jövedelme arra a célra fordítható lesz.

Az új gimnázium építendő pénztárának, az Andrási-Szilágyi nevelő intézet pénztárának 1908 évi számadásáról, valamint az utóbbi intézet ügyeiről felérkezett jelentéseket a közgyűlés tudomásul vette.

Gondos kiállítású, reflexiókkal gazdag jelentést terjesztett föl dr. Jászi Viktor akadémiai igazgató főiskolánk akadémiájának állapotáról. A szokásos kimutatásokon kívül, melyek egész halmaz tanulságos statisztikai adatokat tartalmaznak, az eddigi rendszer mélyen járó megváltoztatását s javítását célzó javaslatokat is foglal a jelentés magában, melyek tanuló ifjúságunk sok irányu érdekéért, a tanügyi állapotok fellendítéséért szent lelkesedésre valló gondolkozasmód kétségtelen fényes tanujelei. A közgyűlés méltányolta a felvetett eszméket s az akadémiai tanárkarokat véleményes javaslattevére hívta fel.

Helyesséssel vétetett tudomásul, hogy eddig az anyakönyvtárban őrizett képek közül 71 db a kistanácsterembe, a diszterembe s pár hivatalos helyiségbe tetetett át. Intézkedett a közgyűlés, hogy ezeket a képeket az érdeklődő nagy közönség időnként megtekintesse. A képek nagy része üveg alá van helyezve s el van látva a nevet jelző táblácskával.

Dr. Öreg János akadémiai tanárt lemondása alkalmával teljes elismeréssel bocsátja az egyházkerületi közgyűlés nyugalomba, őszintén sajnálván a hosszú években át kitünő eredménnyel működő tanár távozását. Ezzel kapcsolatban a vett felterjesztések értelmében a megürült tanári katedra betöltése ügyében úgy rendelkezik a közgyűlés, hogy a bilkei Kövesdy-alapítvány jövedelmének igénybevétele mellett két tanszéket alakít, egyik a jogbölcsezet, a másik a rendszeres bölcsezet tanszéke lesz. A bemutatott pályázathirdetési szöveghez nemi módosítással elfogadtattott.

A különböző bizottságok jelentéseire kerülvén a sor, az egyházkerületi tanügyi bizottság, a népiskolai tanügyi bizottság, muzeumi, könyvtári stb. albizottságok felterjesztései láttattak el, a gimnáziumi s a tanítóképző intézeti igazgatói jelentésekkel együtt. A közgyűlés a negyedik napon, szombaton délben oszlott el. Elintéztett 105 főcím, s 205 alcím alá osztott ügydarabot; ellátott 24 bírósági ügyet, és így számszerint 334 tétel elintézésével kellett megküzdnie. A tudósításunkból kifaradt tárgyak felől a jegyzőkönyvből szerezhetnek tájékozást olvasóink. Itt részletekbe nem mehettünk, már csak a lap terének kiméltése miatt sem.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Kongrua-ügy.** A fizeteskiegészítéssel ellátott egyházközségek lelkészeit jóelőre kérem,

hogy nyugtáikat egyáltalán ne állítsák ki s még kevésbé küldjék be addig, a míg az utalványozási jegyzék vétele után meg nem lesz hirdetve a nyugtázandó kiegészítés összege. Ugyanis az államkincstár az országos lelkészi nyugdíjintézet pénztárába fizetni kötelezett 1 százalékos tagsági díjmelkedés (az eddigi 2 és fél százalékhoz 1908 óta 1 százalék járul) terhéért remunerálja a kongruás lelkészi állásokat. Tehát az eddigi összeg megváltozik, valamicskével emelkedik. Igen sajnálatos munkaszaporitást okoznának tehát azok, a kik a kellő összeg ismerése előtt a régi összeg szerint állítanak ki s küldenek be a nyugtájokat. Rózsa Sándor pénztárnok.

— **Előfizetési felhívás.** A debreceni Prot. Lap 28-ik évi II-ik félévi folyamára ezennel előfizetést nyitunk. Lapunk iránya és ára marad a régi. Kongruás lelkészeink a lap előfizetési árát a kongruából is utalványozhatják. A kint levő hátralékok beküldését is tisztelettel kérjük és megsürgetjük. A Debr. Pr. Lap kiadóhivatala.

— **A tökesegélykölcsonök ügye.** Az országos közalaphól nyert tökesegélyek rendezése tárgyában sok egyházközség részéről információt kívántek tőlünk. Megadjuk a következőkben. Az egész ügyet egyházkerületünkben a főgondnok ur ő méltósága intézi, mint a tökesegélybizottság elnöke. Ő küldi ki a megfelelő kötelezvényeket aláírás végett az egyes egyházközségekhez, s a kölcsonök folyósítása végett megkeresi a kötelezvény beküldése mellett a kollegiumi gazdasági tanácsot. Ez utasítja a pénztárt a folyósításra. Azonban a folyósítás már nem mehet olyan gyorsan. Nevezetesen akkora nagy összegű ilyenmü kölcsonök várnak kifizetésre, hogy emberileg előrelátva, az egyházkerületi pénztárnak kihelyezhető pénzkészlete kellő mennyiségben aligha lesz. A dolgon lehetne segíteni úgy, hogy az egyes egyházközségek magok keresnének kölcsonnyújtó forrásokat, pl. az egyházmegyei gyámintézeti pénztáraknál. A dolhai egyházközség nagy kölcsonét pl. a máramarosszigeti lyceum, illetve jogakadémia pénztára finanszírozza. Ha ez egyáltalán nem sikerülne, a kevésbé sürgős esetekben kénytelenek lesznek türelemmel várni az érdekelt egyházközségek, míg az egyházkerületi pénztár időnként kellő fedezetet gyűjthet.

— **A józsai lelkészi állás pályázata.** Lapunk mai számában tesszük közzé a hirdetést a két józsai egyházközség lelkészi állomásra vonatkozólag. A mit a hivatalos hirdetés nem közölhet: ezen a helyen kívánjuk elmondani. A két egyházközség mintegy 4—5 kilométerre fekszik egymástól, Debrecentől 10 kilométerre esik

mindenik, vasuti allomása van Hajduszentgyörgyön, 20—25 pernyi járó távolságban. A felsőjósaiak lélekszáma felül van az 1200-on, az alsőjósaiaké a 900-on. Látható a távoból is, hogy a társegyház kétfelé választása két külön egyházközséggé nemcsak jogosult, de az egyházas élet érdekéből elengedhetetlen. S ez ki is viheto, a nélkül, hogy ezért a lelkészi javadalmazás rövidséget szenvedne. Ugy ez az érdek, mint általánvéve e nem régi egyházközség sajátos viszonya, helyzete, apostoli lelkesedésü, munkakedvtől duzzadó ifju lelkészt keres, a kinek nem drága az ő elete sem. Épen azért felhívjuk e helyen ifjabb lelkésztársaink figyelmét erre a pályázatra. Ne aggasszon senkit, ki magában erőt, buzgóságot érez, hogy munka vár reá. A két egyházközségnek külön-külön nem rég épített csinos uj temploma van; mindkét helyen 2—2 tanító működik, adócsökkentési segélye (1800 és 1200 k) jelentékeny. A hívek áldozatkészek, egyházasak, szorgalmas munkások. Tagadhatatlan, hogy kedvvesztett, vagy éppen elaggott apostoloknak nem való ez a hely. De ismételjük, hogy ifju erőnek kedvező tér a buzgó munkásság kifejtésére, az elismerés szerzésére. A fizetéskiegészítés elvonásának is meglehet találni a remunerációját, mely különben is csak időleges.

— **Fennakadás.** Némely egyházközségünk iskolaépítésre s vele rokon célokra az államkincstártól olyan természetü segélyt nyert, hogy a segélynek megfelelő tőkét vegye fel az egyházközség a kinnközható forrásból, s 32 évig az államkincstár fizeti az évi kamatot 5 százalékkal, s az 1 és fél százalékos tőketörlesztés. Több egyházközség tekintete az egyházkerületi pénztárhoz fordult, abban a reményben, hogy az ügyletet itt lebonyolíthatja. Őszinte sajnálkozással kell azonban hírül adnunk az érdekelteknek, hogy tőkeerő hiányában sem a kollegiumi, sem az egyházkerületi pénztár nem vállalhatja magára a finanszírozást. Hiszen a tőkesegély-kölcsönből eredő ellátásokat se képes egyhamar teljesíteni. De mert végtére is csak kell valamiképen az egyházközségek baján segíteni: reá kell — most már ismételten — mutatnunk arra, hogy országos közalapunknak s az azzal kapcsolatos pénztáraknak akkora nagy összegü tőkéje áll alacsonyabb kamatláb mellett pénzügyintézetnél, hogy immár végső ideje, hogy az ilyen természetü kölcsönügyletek rendezésébe menjen bele. Magán is segít, mert több kamathoz jut, de az egyházközségeket is lehetetlen helyzetből emeli ki. Barminő tiltó rendelkezés akadályozza ezt az eljá-

rást: emberek alkották azt s a mai emberek a szükség kényszerítő nyomása alatt változtassák is meg. Nem tudjuk, hogy a többi egyházkerületi tőkesegélykölcsönös egyházakról ki hogyan provideált, de nálunk már ugy állunk, hogy tőkénknek kétharmada tőkesegélyben van elhelyezve, 5 százalék kamatra, holott hat százalékra is el lehetne helyezni. Mennyi itt az évi károsodás? Csak méltóztassanak a konventen ezt a kérdést újra mérlegelni, s megfelelő határozatot hozni, mig nem késő.

— **Szeremley Sámuel.** A Magyar Tud. Akadémia II-ik társadalomtudományi és történeti osztályán a mult héten egy székfoglaló értekezés hangzott el, a mit nekünk magyar reformátusoknak is illik feljegyezni. Az akadémiairól az volt régen a röpke szó, hogy az kizárólagos kalvinista gyülekezet. (est congregatio calvinistarum in qua lutherani ex gratia recipiantur). Ma pedig nyilvánvaló, hogy mi ott már csak kisebbség vagyunk és belőle papjaink maholnap teljesen kiszorulnak. Annál jobban meg kell becsülnünk azokat, a kik e tekintetben is dicsőséget hoznak reánk. *Szeremley Sámuel* hódmezővásárhely nagyhirü és tudományu lelkésze az a férju, a kinek székfoglaló értekezésével a ref. papság régi tudományos tradíciója és hira felujul. Régen nélkülözzök őt ugy is kerületi közéletünkben, melynek tisztségei elől visszavonult. Régen figyelemmel kísérjük az ő lelkészi munkálkodását is, melynek nyomán hm.-vásárhelyi református egyházunk a parochialis szervezkedés terére lépett s a nagy városi egyházak kifejlesztésére az utat kijelölte. Személye szerint is régi tisztelői közé tartozunk s azért örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy akadémiai székfoglalója alkalmával melegen üdvözöljük. Ad multos annos.

— **Hírek Hódmezővásárhelyről.** Ritkán hallunk hirt erről a nagy alföldi egyházunkról. Csak a kántorok magánénekélése felett megindult háboru akkordjai jutottak el hozzánk. No ez a dolog sem olyan frivol, mint a hogy az kommentáltatott. A hódmezővásárhelyi szép hangu kántorok, a mint illik, jámbor és istenes szép énekeket énekeltek vala temetési és esketési alkalmon, még pedig közkívánatra és nagy áhitatot keltve. Ez a körülmény azt mutatja, hogy az ő szolgálatuk Istennek tetsző vala s mint ilyen nem fog rajta semmi hatalom. Ha többé nem magukban is és bizonyos kísérettel, a szép hangu kántorok ma is énekelnek, mert követeli ezt tőlök a gyülekezet. Ezelőtt a gyülekezet előtt pedig kalapot kell emelni. Most építik az V-ik

templomot. Már le is rakták ennek alapjait. 10, 12 tagból áll a lelkesi testület, tanítósa vezető helyet foglal s mindent betetőz a hatalmas nagy főgimnázium, melynek kezébe van letéve a város kulturális vezetése. Csak a nőnevelés és az egyháztársadalmi munka terén van hiány s e téren a kis kath. egyház messze tulszárnyalta a mieinket. Milyen könnyen mint egy csapásra megváltoznék minden Hódmezővásárhelynek városi egyházmegyévé alakulásával. Ez utra kell azért lépni minél előbb.

— **Orgona megrendelés.** A battyándi ev. egyház temploma részére Országh Sándor és fia rákospalotai (Budapest mellett) orgona- és harmoniumgyáros cégnél új orgonát rendelt. A mű tölgyfából, magyar stílusban, a legújabb csőrendszer szerint készül és két manuális, 12 szóló és 14 mellékváltozatu lesz. Crescendó, decrescendó henger és a második manual részére visszhangműszerkezettel lesz ellátva.

— **„A magyar Református Sion”-ra** vonatkozó mai számunkban közölt hirdetést ajánljuk a Nagytiszteletű Lelkesi kar szives figyelmébe.

— **A „Vasárnapi Ujság”** június 27-iki száma képeket közöl a brazilliai Santosról — báró Babarczyné Jóna Jolán cikkével, — a kecskeméti gyermek-zászlóaljról, a tabáni pusztuló kiskertekről, a délfranciaországi földrengésről, az éledező Messináról stb. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Szabolcska Mihály és Kiss Menyhért verse, Gottier Kajos novellája, Williamson regénye. Egyébb közlemények: cikkek a tenger alatt járó hajók baleseteiről, a tudományos fonogram-gyűjteményekről, tárcza-cikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre négy korona, a „Világkrónika”-val együtt négy korona 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában. (Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4 szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Náplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre két korona 40 fillér.

Pályázat.

Az érkörtvélyesi ref. orgonista kántortanítósa. Javadalom: 57 kor. 60 fillér készpénz. 48 magyarhold szántó föld, melynek adóját az Egyház fizeti. 35 köböl megrostált gabona. 12 köbmeter kemény tűzifa beszállítva. Tandij minden tanköteles után 2 véka csőstengeri és egy ölö csibe. Stóla és 3 szobás lakás. Az összes javadalom 1110 koronára van értékével.

Kötelesség: a I—VI. oszt. növendékek és ismétlők tanítása; konfirmándusok oktatása. Kántori teendők és kanonikus órák végzése. Akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázati határidő augusztus 1. Állás szeptember 1-én elfoglalandó. Próbára megjelenni öhajtoknak egyháztanács határnapot tűz.

Pataki Sándor
református lelkész.

Pályázat

a debreceni református egyházmegyébe kebeleztetett alsó-felsőjósai református társegyházközség lelkészi állomására.

Javadalom: 1. a felsőjósai egyház részéről 960 kor. készpénz és 2 öl tűzifa beszállítva és felvágva.

2. az alsójósai egyházközségtől 340 kor. készpénz és egy öl tűzifa beszállítva és felvágva.

3. 252 kor. 29 fill. fizetéskiegészítés.

4. Természetben lakás Felsőjósán.

5. Szabályszerű stóla.

Hivatalos becslés szerint a javadalom értéke 1332 korona.

E becsértéken kívül levő fizetéskiegészítést a megválasztott lelkész köteles Bőőr János nyugalmazott lelkész részére annak haláláig a 153—1907 számú egyházmegyei végzés értelmében átszolgáltatni azzal az 500 korona káplántartási díjjal együtt, mely a nyugalmazott lelkész haláláig folyósítás alatt fog állani.

A lelkészi oklevéllel s e pályázati hirdetés közlése után kelt szolgálati bizonyítvánnyal felszerelt pályázati kérvények f. évi július hó 18. (tizennyolcz) napjáig Dávidházy János espereshez Kabára (pusztahely) küldendők.

Debrecenben. 1909 június 23.

Erőss Lajos
püspök.

Pályázat.

A köröstarcsai református egyház pályázatot hirdet egy tanítói állásra. Fizetés: 900 korona államsegély, 100 korona az egyház pénztárából és 250 korona lakbér és kertilletmény. Kötelesség: az egyháztanács által kijelölendő osztálynak vagy osztályoknak az egyházkezület tanterve szerinti vezetése, szükség esetén kántorok helyettesítése. Az orgonázni tudók előnyben részesülnek.

Pályázati kérvényhez melléklendők: az illető magyar honosságát igazoló okmány, továbbá a tanítói oklevél és keresztlevél. Kérvények alulirothoz küldendők Pályázati határidő július 18. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Köröstarcsa, 1909 június 21.

Szabó János
református lelkész.

Löfkovits Arthur

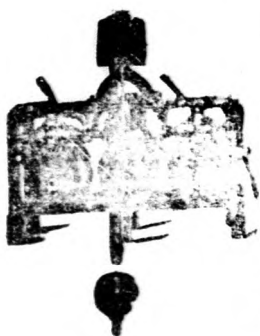
— aras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városi-, gyári- és lak-
tanya berendezését a legelőnyöseb-
ben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

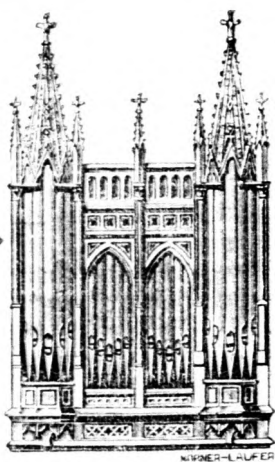
Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Felelős szerkesztő: Dr. Ferenczy Gyula.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésü

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt **Har-**
moniumot vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hang-
szer készítőjétől, legújabb **Harmonium**
árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bér-
mentve küld **Reményi Harmonium**
osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

Ezen választók a legjobb
iskolai és templomi haszná-
latra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja tel-
jesen azonos az **Orgona**
hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomab-
big a legolcsóbb gyári ára-
kon.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésü üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemü könyvköte-
szeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben.

**Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubil-
leumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására **tablákat**, melyek a szószéken
vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vásznonra vagy papírra és ezeken kívül még számcs e
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálók, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Eml k-*
lap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izleter
stylusban, levéltári okmánytartók.

A közelgő július 11-iki országos
Kálvin ünnepélyekre

különösen ajánljuk a

„Magyar Református Sion”

c. illusztrált diszművet, mely a magyar református egyszáz történetét és jelenkori állapotát adja elő élénk, vonzó, sőt színes előadásban, úgy hogy azt minden rendű, rangú és kora református ember kedvvel és haszonnal forgathatja. A bírálatok szerint „ily sikerült népszerű illusztrált egyháztörténeti mű még nincs a mi irodalmunkban s megérdemli, hogy minden református család megszerezze, mert sokat okul, tanul és épül belőle bármelyik olvasója.” Ennél alkalmasabb és szebb emlékkönyvet senki sem szerezhet a Kálvin jubileum alkalmából. Szerzője S. Szabó József, debreceni kollégiumi tanár, aki a „Kálvin élete és reformációja” című népszerű jubilaris füzetet is írta egyetemes konvent megbízásából. A könyvben 134 kép van, amelyek a magyar református egyház elhalt és élő jeleseinek arcképeit és nevezetesebb intézményeit tüntetik fel. A bírálat szerint (Prot. Szemle.) „a könyv kötése izléses, ára pedig (2 korona) oly jutányos, hogy már azért is megérdemli a tömeges elterjedést. Valóban ez a népszerű és olvasó diszmunka megérdemli, hogy a gyülekezetek pásztorai, az iskolák vezetői, a vallásos eggesületek intézői tömegesen terjesszék református közönségünk körében.” A munka jövedelmének egyrésze az országos Kálvin-alapot illeti.

Megrendelhető a dunántúli református püspöki hivatalban

K o m á r o m b a n .

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekek, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyancsak nagy választék mindenféle gumiárkban s érvkötegekben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv díletánsoknak.

Dus főárjegyzék ingyen

Új papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkeszi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalmakor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo adta s tagjainak ajánlotta.

Ezen diszes ruhákat Szántó József papi szabó első hmvásárhelyi diszmagyarruha készítő, szabó mester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházme gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyújt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweisi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meißner köpeny és öntött vaskályhák.

Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplikator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépinangorlók és faesarak, gummi átvonattal

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 68,

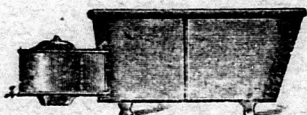
Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatosak

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóheré-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszálo- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn
Ung megye
Alapítva 1793-ban.

Budapesten
VI. Lehel-u. 8/a.
Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

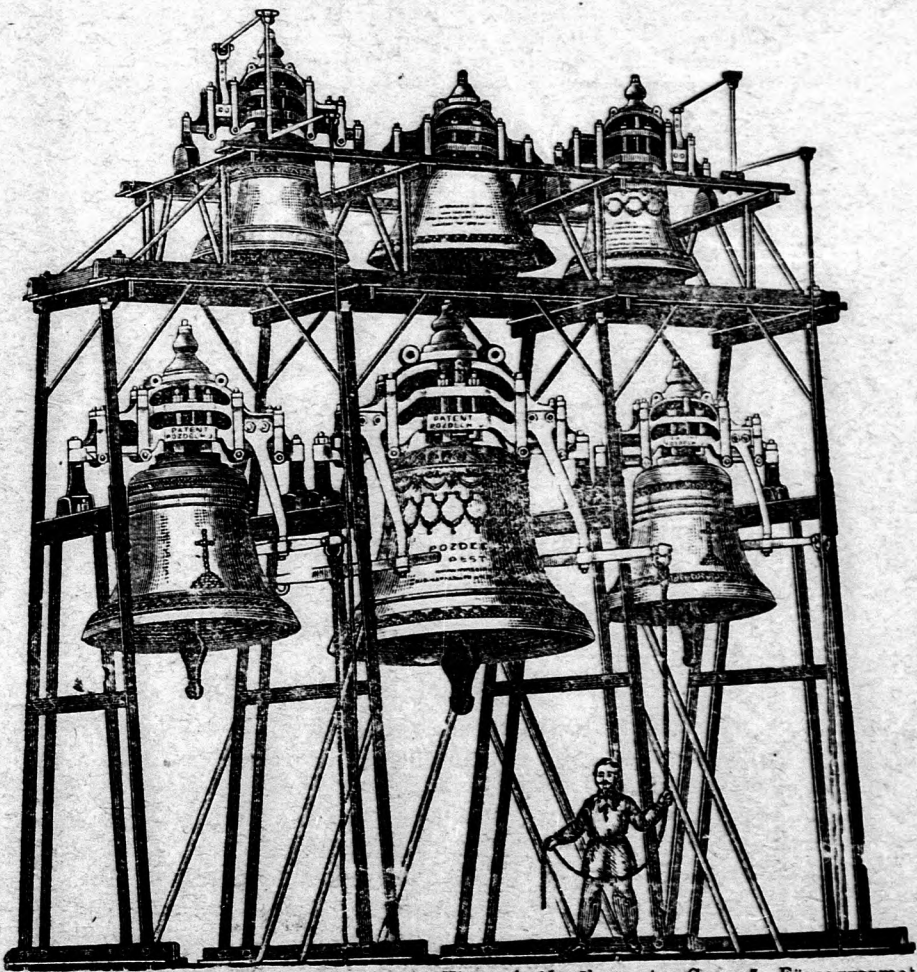
Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kivánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelt új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy em-er által egyszerre több harang is húzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelt Budapesten az európai hírü Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetés (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár-megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdúnás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajduhadház, Hajduszoboszló, Bal-mazujváros, Pusókladány, Nádudvar, Debrecen Mispécs Derecske, Bagamér, Báránd, N. Várád, N. Szalonta, N. Bajom, N. Leta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, R. Endréd, Erősbárfalva, R. Halvan, Biharpuspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzegyharmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, P. Cséj, Gálos petri, Tiszavár, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál. stb.

Képviselet és bizományi raktár

Laczka László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

◆ ◆ Legujabb gyógyszer. ◆ ◆

Ezen balzsam legujabb gyógyszer ugy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert ugy belsőleg, mint külsőleg kitünő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Nagyar ember nem használ mást csak a híres **Hajdusági pedrót!!**

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és éreöntője, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitünő jó hang és tartóságáért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vasárványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel itelüntetve.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elválok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi vészpremi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerinti rajz és változat összeállításal rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.